

3) Markowy opis procesu odpowiada w istocie historycznemu przebiegowi. Pesch przyjmuje datę śmierci na 7 kwietnia 30 roku.

Z refleksji teologicznych na uwagę zasługuje rozważanie — *Proces Jezusa w czwartej Ewangelii* — gdzie przedstawia życie Jezusa jako proces. Proces Jezusa zacząłby się sceną oczyszczenia świątyni (J 2,13), kontynuowanym po uzdrowieniu w szabat (J 5, 16), w czasie sporów w świątą (J 7, 19) i podczas uroczystości poświęcenia świątyni (J 10, 31), a przeprowadzony w J 18.

Omawiana pozycja jest przystępnym opracowaniem trudnego problemu biblijnego bez zbędnego balastu wiedzy egzegetycznej, ale z uwzględnieniem najnowszych badań i stanie się cenną pomocą w poznaniu jednego z problemów Męki Pańskiej.

Kraków

KS. JERZY WOŹNIAK CM

SOBÓR DROGOWSKAZEM. Rozważania dla kapłanów i kleryków, Kalwaria Zebrzydowska 1989, stron 194, Wyd. „Calvarianum”.

Chociaż od zakończenia Soboru Watykańskiego II minęło już prawie 24 lata, to jednak treść uchwalonych tam dokumentów nie straciła nic ze swej ważności i aktualności. Do dokumentów tych wracają ciągle teologowie, pastoralści, mistrzowie życia wewnętrznego, słowem wszyscy, którym jest bliska ich sercu odnowa Kościoła.

Potwierdzeniem słuszności tej tezy jest choćby publikacja wydana ostatnio przez Wydawnictwo „Calvarianum”, pod wyżej podanym tytułem. Zawiera ona wybór tekstów soborowych, wyjętych niemal ze wszystkich dokumentów, a dokonana przez kard. Perykleś Felici’ego. Nie byłoby w tej pracy nic nowego, gdyby nie fakt, że Autor dokonał wyboru tekstów pod pewnym kątem wiedzenia. Wybrał więc takie teksty, które mogą być bardzo potrzebne i pożyteczne szczególnie kapłanom i kandydatom przygotowującym się do kapłaństwa. Trudno jest czytać całą konstytucję soborową, czy dekret lub deklarację, gdy szuka się interesującej nas wypowiedzi na konkretny temat. Tak więc kard. Perykleś Felici dokonał wyboru konkretnych tekstów, ujmując je w sześć różnych grup.

Oto tytuły poszczególnych zestawów tekstów na aktualne obenie tematy: I. *Człowiek i jego powołanie*, II. *Zbawcza wola Boża w Kościele się wypełnia*, III. *Żądania ludzi należących do Kościoła*, IV. *Wolą Bożą jest wasze uświęcenie*, V. *Różne formy apostołstwa* i VI. *Ekumenizm*.

Każdy z powyższych zestawów tekstów, zawiera krótkie i bogate w treść wypowiedzi ojców Soboru na niezmiernie obecnie aktualne problemy. Np. zestaw I, na temat *Człowiek i jego powołanie*, porusza bardzo szeroki, chciałoby się powiedzieć wszechstronnie omówiony temat człowieka, jego pochodzenia, natury, godności i poszanowania osoby ludzkiej, aktualnej wartości człowieka itp. Z uznaniem należy podkreślić, że teksty soborowe są tak dobrane, że nie tylko omawiają istotę poruszanego problemu, ale również niemal zawsze podają praktyczne zastosowanie tych tekstów, które można zupełnie dobrze wykorzystać czy to w homiliach, czy konferencjach naukowych, a nawet mogą one zupełnie dobrze stanowić przedmiot medytacji czy indywidualnej modlitwy.

Jest rzeczą bardzo godną uwagi, że w wyborze tych tekstów Autor położył wielki akcent na teksty dotyczące roli, znaczenia i samookreślenia się Kościoła. Można powiedzieć, że wykaz tych tekstów stanowi nie tylko dowód czym Sobór był najbardziej zainteresowany, ale jest w pewnym sensie małym podręcznikiem eklezjologii, tym bardziej wartościowym, że zawiera bezpośrednie twierdzenia nauczającego Kościoła. Może zatem ten wykaz stanowić małe „Vademecum” nauki Kościoła o Kościele.

Bardzo słuszne jest w rozdz. IV skierowanie uwagi przez Autora zestawów tekstów na rolę Kościoła w uświęcaniu ludzi. Kościół wzywa do świętości: „Wszyscy w Kościele, niezależnie od tego czy należą do hierarchii czy są przedmiotem jej funkcji pasterskiej, powołani są do świętości” (por. *Lumen gentium*, 39). Po tym stwierdzeniu kard. Felici przytacza wyjątki głównie z konstytucji *Lumen gentium*, zawierające wezwanie do świętości skierowane do wszystkich ludzi, a więc do pasterzy, do kapłanów, do diakonów, do kleryków i ludzi świeckich. Wszyscy powinni być święci, bo święty był Chrystus i jego

Matka. Świętość prowadzi do pełnego zjednoczenia z Chrystusem. W tym rozdziale znajdujemy doskonały zestaw tekstów do ascetycznych konferencji, wygłaszanych do różnych słuchaczy bardziej lub mniej zaawansowanych w świętości.

Kard. Felici dobierając różne teksty do interesujących go tematów nie pominął tak dziś ważnego problemu, jakim jest apostołstwo i zagadnienie ekumenizmu. (ss 125—188). Już sama ilość stron (63), jakie poświęca temu, świadczy o wadze tego tematu. Autor zachęca, żeby przede wszystkim wychowywać do apostołstwa już w rodzinie, potem młodzież, a szczególnie wielką troską otoczyć pod tym względem już alumnów w seminariach duchownych. Można z analizy tych tekstów wydedukować twierdzenie, że Kościół dzisiejszy musi być apostołski i całą swoją nadzieję pokładać w Jezusie Chrystusie, który chciał, by Kościół jego był jeden święty, apostołski i powszechny.

Ogólnie oceniając powyższą pracę należy stwierdzić, że jest ona bardzo wartościowa i odpowiada potrzebom obecnej chwili. Specjalne uznanie należy się o. Piusowi Turbańskiemu OFM, który dokonał przekładu tej pracy z języka łacińskiego. Na pierwszy rzut oka wydawałoby się, że teksty soborowe są zaczerpnięte z książki *Sobór Watykański II — Konstytucje, dekryty, deklaracje*, tekst łacińsko-polski Wydawnictwo „Pallottinum”, Poznań 1968, ale głębsza analiza i porównywanie tych dwóch zestawów tekstów pozwala na twierdzenie, że o. Pius Turbański przekazał nam w interesującej nas pozycji swoje własne tłumaczenie, wprowadzając do tekstów „Pallottinum” wiele swoich poprawek i uściśleń.

Wydawnictwu OO. Bernardynów „Calvarianum” należy się uznanie za trud wydania tej pozycji. Szkoda tylko, że nakład wynosi 5000 egzemplarzy i nigdzie nie została podana ocena tej pozycji.

Kraków

KS. STANISŁAW GRZYBEK

KS. MARIAN RUSECKI, *Wierzcie moim dziełom. Motywacja cudu w teologii XX w.*, Katowice 1988, ss. 308.

Wokół wielu pojęć teologicznych narosło szereg nieporozumień czy niejasności. Terminem, który „doświadcza” szczególnie błędnych interpretacji jest cud. Dla wielu osób nazwa ta funkcjonuje jedynie w powiedzeniach: „Cudów nie ma”, „Ja w cuda nie wierzę”. Inni natomiast wypatrują nadzwyczajnych, często irracjonalnych zjawisk, by przydać im nazwę cudu. Zadaniem teologii jest przywracanie właściwego znaczenia pojęciom, które z różnych racji (m.in. na skutek ekspansji laicyzacji czy triumfalistycznego racjonalizmu) zostały „wyzute” z właściwego im sensu. Cud źle rozumiany, błędnie odczytany staje się argumentem przeciwko wierze chrześcijan, a przecież ma być rzeczywistością mającą wzmacniać ich wiarę.

Ks. Marian Rusecki w książce pt. *Wierzcie moim dziełom* opatrzonej podtytułem *Funkcja motywacyjna cudu w teologii XX w.* pragnie wskazać na właściwą interpretację jednej z głównych prawd wiary. Autor przeprowadza refleksję nad rolą cudu w objawieniu chrześcijańskim (rozdział I), wskazuje na mesjański sens cudów (rozdział II), które przede wszystkim są znakiem zbawienia (rozdział III), posiadającym wymiar eklesjotwórczy (rozdział IV), pełniącym wyjątkową funkcję wobec wiary (rozdział V). Prezentowana książka zawiera nadto bogatą bibliografię ujętą jako literatura podstawowa oraz opracowania i literatura pomocnicza. Do dzieła załączona została wkładka (ss. 19) z indeksami: rzeczowym i osobowym.

W ciągu dziejów teologii cud pełnił funkcję uwierzytelniania objawienia, ujmowany był przy tym jako wydarzenie sprzeczne z prawami przyrody. Obecne jego rozumienie winno być zawsze łączone z całym objawieniem chrześcijańskim. Cud bowiem nie jest czymś „obok” objawienia. To poprzez cud Bóg nawiązuje kontakt z człowiekiem, posiada on zatem charakter teofanijny, przy czym ujmowany jako znak i symbol (którego twórcą jest sam Bóg) jest szczególnie brzemienny w treść. Człowiek winien ją właściwie odczytywać. Cud, który stanowi wezwanie do wiary i niepodważalny argument ją moty-